

En ik zou dezen broeder op het hart willen binden: als uw geweten zich daartegen verzet, doe het dan niet; stap over uw geweten niet heen, maar houdt voet bij stuk.

Gij kunt uw standpunt aan het Gemeentebestuur duidelijk maken; en dan zal men u eerder om uw houding respecteren, dan u die kwalijk nemen.

Hem en allen opvoeders, ook mijzelf, zeg ik het, met al de overtuiging van mijn ziel: laat ons waken, dat wij onze kinderen en jonge menschen bewaren voor den greep van dit kwaad, dat zijn slachtoffers bij duizenden tellt.

Laten wij het hun duidelijk maken, dat wij, Gods volk, heel geen behoefte hebben aan de genietingen van de bioscoop.

Wij hebben onzen rijkdom in onszelf, als wij maar leven uit het geloof in Christus.

Wij ontkomen aan het hier dreigende gevaar ook niet, door zelf een Christelijke bioscoop in het leven te roepen.

Die zal of niet kunnen bestaan, of haar toevlucht moeten nemen tot dingen, waardoor het onderscheid tusschen Christelijke en wereldsche bioscoop wordt opgeheven; en zoo zou zij toch het pad naar DE bioscoop weer banen.

Geen surrogaat voor de bioscoop zal onze jonge menschen uit de moeite helpen, maar alléén een gezond en sterk geloofsleven, dat ons vanzelf ons boven de hier dreigende verzoeking doet verheven zijn.

D. v. D.

De verzwegen helft.

Max Arda: Die eenmaal steelt... — H. A. van Bottenburg, N. V., Amsterdam.

Spreekwoorden hebben bij ons over het algemeen een gunstige reputatie. Velen beroepen zich bij het uitspreken van een gunstig of ongunstig oordeel op deze gezegden. En niet ten onrechte vaak. Deze korte uitspraken bevatten veelal een stuk gecondenseerde volkswijsheid. In de loop der eeuwen hebben ze hun bruikbaarheid getoond.

Dit wil echter nog niet zeggen, dat elke toepassing ervan juist is. Hoe dikwijls niet wordt een onbarmhartig oordeel, kwaadsprekerij of laster gedekt door het aanwenden van een spreekwoord, dat voor verschillende uitleg vatbaar is. En moeilijk is het dan voor den gedupeerde om onder de doem van zulk een gezegde uit te komen. Een goed verstanter heeft slechts... een half spreekwoord nodig. De toepassing wordt aan hem zelf overgelaten.

Max Arda heeft een boek geschreven, dat als titel draagt zo'n half spreekwoord. Het behandelt een stuk van het leven van een gereclasseerde. Ieder die wel eens gehoord of gelezen heeft van het werk der vereniging die zich het lot van ontslagen gevangenen aantrekt, weet wel hoe grote moeilijkheden men daar heeft te kampen. Hij zal te meer waardering hebben voor het werk van die mannen, die moeite noch tijd sparen om hun „gevallen“ te blijven helpen, ondanks de openlijke of

heimelijke tegenwerking van anderen, dikwijls vaak mede-christenen.

Het onuitgesproken deel van het spreekwoord verlamt zo vaak de gestraften bij hun pogingen zich een nieuwe plaats in de maatschappij te verwerven. En dan komen ze weer terug bij de heren der vereniging, die hun dan werkelijke hulp moeten verlenen, hun moed en geloof moeten geven, om de plaats weer te verwerven, die ze verloren hebben, en waarop hun medemenschen hen ongaarne terug zien.

Het is het leven van zulk een ex-gevangene, dat Arda hier geeft. Wanneer de deuren der gevangenissen voor hem geopend zijn, wanneer zijn straf is uitgezeten, als het vrije leven hem weer omgeeft, gevoelt Wouter pas, hoe moeilijk hij het nu zal krijgen. Hij is er door de heren der reclasering op voorbereid, en wil met Gods hulp zijn leven beteren. Maar dan merkt hij weldra, dat de verachting van „brave“ mensen, de schuwheid en angst van anderen voor den ex-dief, een hoger muur om hem oprichten, één die hem meer van de mensen scheidt, dan de gevangenis het deed voor den veroordeelde.

Anderen, die erger stelen dan hij het ooit deed, menen een gemakkelijk werktuig in hem te zullen vinden voor hun kwade praktijken, verscholen achter een menslievend werk. Want, wie eenmaal steelt is immers... De politie verdenkt hem om die zelfde reden heel gemakkelijk, en geraffineerde oplichters maken daarvan gebruik, om hem een poosje op te laten sluiten, als ze vrezen, dat hun plannen gedwaarsboemd zullen worden door hem. Het gevaar om terug te vallen in de oude misdaad wordt zo groot, omdat welwillenden door hun wantrouwen aan het goede, en kwaadwillenden door hun vertrouwen op de vroeger gebleken slechtheid, den teruggekeerde het standhouden heel moeilijk maken.

Tegenover Wouter stelt de schrijver nu een ander persoon, onbenullig, geniepig en kwaadaardig. Deze heeft geen geld gestolen, want hij heeft genoeg. Zijn braafheid is geen deugd. Hij weet zelfs door middel van zijn geld, wat Wouter mist, diens meisje als 't ware te kopen van haar ouders, die financieel in zijn macht zitten. Het meisje brengt zichzelf ten offer, maar haar liefde kan ze niet geven, want die bezit Wouter.

De strijd tussen geld en liefde, waarbij aan de ene kant de achting van de mensen voor de bezitters, de gemeenheid van de daad doet verontschuldigen, aan de andere kant het wantrouwen in de eerlijkheid van karakter, de eerlijke geliefden scheidt en doet lijden, eindigt met een volkomen overwinning van het goede.

Deze eenvoudige opzet van het verhaal wordt met vrij grote levendigheid uitgewerkt. Dat de goede bedoeling van den schrijver, n.l. de moeilijkheden te tekenen, die een gestrafte in persoonlijk en maatschappelijk leven ondervindt, de toetsen wel eens te zwaar doet aanslaan, is vergeeflijk. De meeste personen uit het boek worden te ongecompliceerd van karakter. De goede bedoeling of het slechte liggen er meestal nog al dik op, zodat het wat naïef aandoet, dat de schrandere hoofdpersoon er zo laat achter komt.

Toch begaat de schrijver hier een fout, die meer moet worden aangerekend. Wanneer hij beschrijft hoe het meisje worstelt met de vraag of ze haar

liefde moet trouw blijven of dat ze zich als kind voor haar ouders moet offeren, dan komt ze in haar nood ook bij den dominee. Nu is ook deze een mens, en dus kan hij dwalen. Maar dat hier een predikant, als herder geraadpleegd, de raad geeft, zonder onderzoek, om geen veroordeelde te trouwen, maar den man, dien het meisje verafschuwt, en dat alleen omdat deze geld heeft — of anders een ander te nemen met geld; ja zelfs het een fout van deze tijd acht, dat men uit liefde alleen wil trouwen, hoewel hij na het huwelijk de liefde als plicht wil preken, dat gaat te ver. Dat hier geen woord van christelijke liefde, maar alleen een materialistisch praatje gegeven wordt om de indruk te verzwaren der moeilijkheden van het meisje, was toch niet nodig.

Hoewel de compositie niet sterk is, en de taal niet altijd even verzorgd, daar deze soms te verheven, soms te laag van toon is, heeft de schrijver toch een boek gegeven dat het lezen waard is.

Doordat hij in 't geheel geen pretentie heeft „literatuur“ te geven, heeft hij een pakkend verhaal geschreven over een dergenen over wier leven de schaduw blijft liggen van hun verleden, omdat de mensen steeds blijven kijken op dat „wie eens...“, maar wier leven loont, dat de genadeloze tweede helft van het spreekwoord God-dank niet waar behoeft te zijn.

Gr.

H. SMILDE.

Sweelincks Psalmen.

(Geen verboden Protestantische Kerkmuziek maar begeerde Gereformeerde Huismuziek!)

„En we kunnen ons dan ook haast niet anders voorstellen, dan dat een componist als Sweelinck, die zichzelf geheel vrijwillig als levenstaak gesteld heeft het volledige psalter te componeeren in de berijming nog wel van Marot en De Bèze, medewerkers van Calvijn en met als cantus firmi de in het bijzonder voor deze 150 psalmen samengestelde z.g. geneefse melodieën, dat zoo een componist ook wel hervormd moet geweest zijn. Te meer haast nog daar deze meeststemmige psalmen tijdens de dienst althans niet in de kerken van Calvijn gezongen mochten worden en Sweelinck ze dus uitsluitend tot eigen vreugde en vroomheid schreef.“

(B. v. d. Sigtenhorst Meyer in: „Jan P. Sweelinck en zijn instrumentale muziek“.)

We zouden dit gedeelte niet geciteerd hebben, hetwelk een pleidooi bedoelt te zijn voor het niet-Roomsch-zijn van Sweelinck, als er niet een paar zinnestjes tusschen hadden gestaan, expres voor deze gelegenheid door ons gespatieerd, die een averechtsche voorstelling geven van de eigenlijke toedracht, hóé Sweelinck tot de Psalme compositie gekomen is en welke drijfveeren hem daartoe genoopt hebben.

Het is volkomen bezijden de waarheid de Psalmen van Sweelinck te beschouwen als vrijwillig

we mogen niet voortgaan, zooals het dusver gegaan is. De eerste gaven en krachten uit den Apostolischen tijd moeten weer terugkeeren en ik geloof, dat de Heiland er op wacht, dat wij er weer om gaan bidden.“⁵⁾ En dan hooren we ook nog Johannes Schlatter zeggen: „Onze kerk is hoe langer hoe meer van het oer-christelijk ideaal van een lekenkerk verwijderd geraakt, en geworden een kerk van theologen.“⁶⁾

Wie zóó over Moettlingen hoort spreken, verneemt hier klanken, die zoo, op het eerste gehoor, wel erg zoet en Bijbelsch en Christelijk klinken, maar die, men hoeft maar even wat kritisch te luisteren, zwaar zijn van beschuldiging, ook tegen ons, Gereformeerden. Is er dan geen reden, ons eens wat dieper in te laten met wat in Moettlingen geschiedt?

Trouwens, Moettlingen zelf neemt al de „aanvallende houding“ aan; het vraagt om beoordeeling. Het rekent de „krachten, die in haar geschieden“, een „hervorstehendes Beispiel“ van de „sterk religieuze, oer-christelijke krachten, die weer een breede stroombedding, vol bruisend levenswater door het Deutsche volk stuwten“¹⁰⁾, dat geen uitweg meer weet uit de „puinhoopen van een ongelukkigen tijd“.¹¹⁾ Geen wonder, dat wie Moettlingen zóó ziet, vraagt: „Zulk een religieuze beweging met haar geloofsgenezingen, roept natuurlijk tot positie-kiezen op. Allereerst zullen zich predikanten en artsen moeten uiten“.¹²⁾

Aan dezen oproep is dan ook reeds gevolg gegeven: van de Hollanders noem ik Dr Brillenburg Wurth, Buskes, W. A. Plug, Dr J. C. Roose, P. Visser; van medische zijde hebben we een beoordeeling door Dr Haverkate.

Het ligt dus niet in mijn bedoeling een kritiek te leveren van theologisch standpunt, hoewel hiervoor stof genoeg aanwezig is (zie alleen maar eens de bovengenoemde citaten!), evenals Dr E. D. Kraan pas gedaan heeft op de Buchmanbeweging,

ondernom-

componist. In 't alge- zich vrijw- ander wer- zijn schep- een Vorst- hogere st-

Zoo leer- van Sweel- Psalmcom- onmiddelli- kunstzinni- bij voork- vorm op- staan; wie- strekten to- deling de- liere muzi- en om de- welbehage- dan het ge- coer op w- gen sprak- tafelgenot- gezongen.

Deze ve- zangcolleg- den ze gen- formeerde- verschill- ons (zie „- van een v- te bringer- Psalmen e- veerdige l- Eénzelfd- in 1590 t- geweest, o- mers, een- merking k- voorzien v- oorspronk-

Dit is a- Louis Mor- en aan dit- waarin de- nummers.

Een wij- tijden daa- in zich ha- wereldliks- vervolgd- ratuur toe- als „O Ha- bruck ich- Wälder“, j- Geuzenlied- gevallen“).

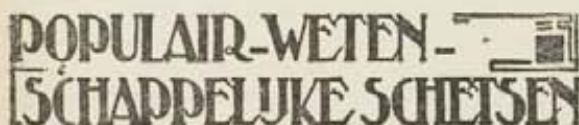
Dat dit- muziek-or- nen, en st- vertoonde- blijkt uit- experimen- althans z- groote sch- wijzen.

Maar oo- gaaf van

waarmee- ander gen- Buchman- lingen mee- len ons hi- deeling va- disch gezi-

Daartoe- duidelijk b- gen“, zood- resultaten- staan. Een- sprake mo- even werk- niet spreke- als op eer- geheel gee- evenmin s- kanker. al- wijze ook- „geheel ge- dat de kam- gegroeid i- vrijwel on- dan slecht- dergelijks- werking d- Moettlinge- looft: De- openbaard- onzes Heer- ark leert- wint.“¹³⁾

De Gees- hebben ge- die door g- En de w- heeft, zijn

Geloofsgenezingen in Moettlingen?

I.

In de volgende artikelen zullen we trachten, de resultaten, die men in Moettlingen zegt te bereiken op geneeskundig gebied, te beschouwen van medische zijde.

Bestaat hiertoe reden voor ons? Ik meen van ja. Meer en meer dringt ook in Holland, óók in onze kringen het bestaan van, en de gebeurtenissen in Moettlingen, door. Schreef niet Wilma haar „Blumhardt en het tegenwoordige Moettlingen“, „Opstanding“, „Jezus leeft“ en vertaalde zij niet eenige werkjes, uitgegeven onder goedkeuring van de „Rettungarche“ in Moettlingen, in het Hollandsch, als b.v. „Vader Stanger en zijn reddings-ark“, „Geloofsgenezingen, een levenservaring van Ernst Geiger“, schreef niet Ds W. A. Plug een libel, getiteld „Moettlingen“ en Ds J. J. Buskes een andere: „De beide Blumhardts“, en worden ook niet in ons land geregeld „Andachten“ gehouden, naar het model van die in de reddings-ark? Minstens één keer per jaar komt een „broeder“ uit Moettlingen naar Den Haag, terwijl er verder geregeld samenkomsten worden gehouden in Amsterdam, Rotterdam, Haarlem, Zeist, Arnhem, Hilversum, Amersfoort en Apeldoorn? En in dit jaar, van 3 tot en met 29 Sept. worden elken dag door de broeders Johannes Knoff en Jacob Gehring vergaderingen gehouden in vele plaatsen in het Noorden en midden des lands; ook is er een „algemeen leider“ voor Nederland, in den persoon van den heer A. Begeer.¹⁾ En zijn er niet reeds diversen, onder wie ook Wilma, naar

Moettlingen, gelegen bij Calw, niet ver van Stuttgart in Württemberg, getogen, om verlost te worden van lichamelijke of geestelijke ziekte?

En dan: Moettlingen zegt Jezus' woorden weer voor de volle 100 % aan te durven; „Moettlingen is een plaats, waar broeders zijn, die durven bidden: Heer, bevestig de prediking van Uw Evangelie door teekenen en wonderen“²⁾; „Moettlingen is de plaats, waar men weer, precies als in Blumhardts dagen, durft zeggen: Terug naar den Bijbel, terug naar het oude Evangelie, ontdaan van alle dogmatische omhulsels, het gevend en onvangend, precies zooals het in den Bijbel tot ons is gekomen: Jezus Christus, de levende Heiland, eeuwig dezelfde“³⁾, of nog anders: „Moettlingen is de plaats, waar de krachten van het Koninkrijk weer openbaar worden, de kracht van den gekruisigden en verrezen Heer“.⁴⁾ En als we dan vragen: „Maar welke krachten bedoelt ge?“, dan verwijst men u naar den Apostolischen tijd. Luister maar naar deze beschuldiging: „We hebben het wonder teruggeschoven naar den Apostolischen tijd, precies als in Blumhardts dagen. Het is zoo gemakkelijk het wonder in die richting terug te schuiven. We behoeven ons dan nooit bewust te worden van ons ongeloof“⁵⁾ en verder: „Goed! maar als wij den ganschen Bijbel willen doorleven, dan moeten wij ook Markus 16: 17, Jacobus 5: 14, Psalm 107: 20, Psalm 103 en anderen erkennen en doorleven. De Heer Jezus spreekt van: De teekenen, die zullen volgen degenen, die gelooven. Het komt maar hierop aan, hoever het geloof reikt!“⁶⁾ Wilma's conclusie luidt dan ook: „men wordt zich in Moettlingen hoe langer hoe klaarder bewust van de diepte van zijn ongeloof“⁷⁾ en zij sluit zich dan ook aan bij de woorden van Barth (de voorganger van den ouden Blumhardt): „Er moet een nieuwe uitstorting van Heiligen Geest komen. Dat moet gebeuren, zal het in onze Christenheid anders worden. Ik merk het,

zich als kind
an komt ze in
Nu is ook deze
Maar dat hier
leed, de raad
n veroordeelde
het meisje ver-
e geld heeft —
t geld; ja zelfs
men uit liefde-
het huwelijk de
iat te ver. Dat
iefde, maar al-
gegeven wordt
moelijkheden
lig.
is, en de taal
e soms te ver-
eft de schrijver
en waard is.
pretentie heeft
pakkelijk ver-
ien over wier
hun verleden,
lijken op dat,
toont, dat de
oekwoord God-

H. SMILDE.

ONIEK

k maar begeerde

ok haast niet an-
en componist als
zelf geheel
nstaak ge-
volledige
neeren in de
rot en De Béze,
i met als cantus
or deze 150 psal-
mische melodieën,
k wel hervormd
haast nog daar
ge psalmen
tal thans
van Calvijn
en worden
us uitslui-
reugde en
f".

yver in: „Jan P.
mentale muziek“.)

iteerd hebben,
voor het niet-
niet een paar
expres voor
leerd, die een
i de eigenlijke
almcompositie
hem daartoe

heid de Psalm-
als vrijwillig

het dusver ge-
chten uit den
gkeeren en ik
ht, dat wij er
toeren we ook
Onze kerk is
ristelijk ideaal
akt, en gewor-

spreken, ver-
eerste gehoor,
telijk klinken,
at kritisch te
ing, ook tegen
en reden, ons
in Moettlingen

al de „aanval-
beoordeeling-
r geschieden-
n de „sterk
die weer een
d levenswater
dat geen uit-
van een onge-
at wie Moett-
religieuze be-
roep natu-
st zullen zich
en“.¹²⁾

ds gevolg ge-
k Dr Brillen-
r J. C. Roose,
bhen we een
ug een kritiek
hoewel hier-
alleen maar
enals Dr E. D.
manbeweging.

ondernomen zelfopgaven, ventileringen voor des
componisten eigen vreugde en vroomheid.

In 't algemeen zette geen componist te dien dage
zich vrijwillig, op hoop van zegen, aan een of
ander werk. Altijd was er een zeker terrein voor
zijn scheppingen, een cultuurgebied, 't zij de Kerk,
een Vorstelijk hof of het gezelschapsleven der
hoogere standen.

Zoo leert ook de geschiedenis in het bijzonder
van Sweelinck, dat deze nimmer aan het werk der
Psalmcomponering zou zijn getogen, als er in zijn
onmiddellijke omgeving, buiten hem om, niet een
kunstzinnige groep hervormden was geweest, die
bij voorkeur den psalmzang-in-meerstemmigen-
vorm op hun huiselijke muzikuitvoeringen had
staan; wier reformatie-ideeën zich niet alleen uit-
strekten tot die der Kerk, maar ook tot elke han-
deling des levens, dus ook die hunner particu-
liere muziek oefeningen, waarbij zij in den Psalter,
en om de woorden en om de melodieën een Gode
welbehagelijker en vereender bezigheid vonden
dan het gewone Chansons- en Madrigalen-gemusi-
ceer op woorden, die van ijdele, wereldsche din-
gen spraken en geen hooger doel hadden dan wat
tafelgenot te schenken, om onder een roemer wijn
gezongen en aangehoord te worden.

Deze veredeling van het muziekcultuurel der
zangcolleges en gezelschappen (hier en daar wer-
den ze genoemd zooals te Nijmegen „van de gere-
formeerde religie“) teekent zich reeds af in de
verschillende voorreden der muzikuitgaven die
ons (zie „De Reformatie“ van 2 Aug.) vertellen
van een weer „tot zyn oude gebruik ende floor
te brengen konst van Musica“, door middel van
Psalmten contra „de wellustige, scandalose, licht-
veerdige liedekens en danserijen“.

Eenzelfde begeerte is het ongetwijfeld van een
in 1590 te Amsterdam opgericht Muziekcollege
geweest, om naast de gewone vocale muzieknum-
mers, een bepaalde categorie die daarvoor in aan-
merking kwam en geschikt in te richten was, te
voorzien van Psalmwoorden, ter vervanging der
oorspronkelijke van wereldlijke strekking.

Dit is af te leiden uit het feit dat een zekere
Louis Mongart in 1597 een 50-tal Psalmten uitgaf
en aan dit Amsterdamsch Muziekcollege opdroeg,
waarin deze manier van omwerken, op een paar
nummers na, toegepast was.

Een wijze van doen die in die dagen en nog
tijden daarna niets ongewoons of aanstootelijks
in zich had — men denke ook aan de talloos vele
wereldlijke liederen die als geestelijke hun weg
vervolgden tot in de kerk- en gewijde-muziekli-
teratuur toe: een „Mein Gmüth ist mir verwirrt“
als „O Haupt voll Blut und Wunden“, een „Inn-
bruck ich muss dich lassen“ als „Nun ruhen alle
Wälder“, ja zelfs, maar dan omgekeerd Ps. 79 als
Geuzenlied („De Geuzen zijn in Bommelerwaard
gevallen“).

Dat dit soort van vergeestelijking, waarbij het
muziek-origineel moeilijk zijn afkomst kon looch-
nen, en steeds weer z'n anderen aard en aanleg
vertoonde, in de praktijk niet kon bevredigen,
blijkt uit de weinige navolging die een dusdanig
experiment heeft ondervonden. Muziekhistorisch
althans zijn tot nog toe, in ieder geval niet op
grote schaal, veel van zulke omwerkingen aan te
wijken.

Maar ook was er tegelijkertijd in die Psalmuit-
gave van Mongart, al was het dan nog in be-
-

waarmee de Moettlinger beweging wel een en
ander gemeen heeft¹³⁾, (men spreekt zelfs van:
Buchman is meer voor de intellectuelen, Moett-
lingen meer voor de eenvoudigen)¹⁴⁾, maar we zul-
len ons hier in hoofdzaak toelagen op een beoor-
deeling van de „genezingen“, bezien vanuit me-
disch gezichtspunt.

Daartoe zullen we ons eerst moeten trachten
duidelijk te maken, wat we onder „geloofsgenezin-
gen“, zooals Moettlingen zelf haar geneeskundige
resultaten bij voorkeur noemt, hebben te ver-
staan. Een absolute eisch is allereerst, dat er
sprake moet zijn van werkelijke genezingen van
even werkelijk aanwezige ziekten. We kunnen toch
niet spreken van de genezing van een maagzweer,
als op eenigerlei wijze zou blijken, dat er in het
geheel geen maagzweer bestaan had. En we mogen
evenmin spreken van de genezing van een maag-
kanker, als onder invloed van welke „genees-“
wijze ook, de patiënt zich mogelijk eenige maanden
„geheel genezen“ gevoelt, maar als nadien blijkt,
dat de kanker zelf in dien tusschentijd rustig voort-
gegroeid is, en zijn levensvernietigenden arbeid
vrijwel ongestoord voortgezet heeft. Dit laatste is
dan slechts een schijn-genezing geweest. En in iets
dergelijks kan nooit zijn het resultaat van de
werking des Geestes, waaraan men toch alles in
Moettlingen toeschrijft, zoodat men „roemt en
looft: De Geest is bij ons en wordt aan ons ge-
openbaard“¹⁵⁾, noch de neerslag van den arbeid
onzes Heeren Jezus, waardoor men in de reddings-
ark leert roemen: „Jezus leeft en Jezus over-
wint“¹⁶⁾.

De Geesteswerkingen uit den Apostolischen tijd
hebben heusch reële resultaten ten gevolge gehad,
die door geen kritiek onderstboven te praten zijn.
En de wonderen, die de Heere Jezus verricht
heeft, zijn even reël; als Hij een doode opwekt,

scheiden mate, een ander initiatief op te merken
van, namelijk: de Psalmen op de wijzen van Bour-
geois en Maitre Pierre, zooals die door de Gere-
meerden in hun kerken gezongen werden, in
nieuwe bewerking aan den dag te brengen, kunst-
iger en uitgebreider dan de overal reeds door en
door bekende Goudmelsche zettingen, die betrek-
kelijk vrij eenvoudig waren, noot tegen noot als ze
gezel waren.

Voor dit zuiverder kunstbeginsel werd, bij
monde van Louis Mongart, zooals uit een combi-
natie van historische gegevens is gebleken, Swee-
linck de aangezochte man. En al publiceerde hij
niet direct zijn auteurschap — aoniem staan
zijn eerste proeven er vermeld — ongetwijfeld is
dit feit voor hem van zooveel betekenis geweest,
dat er het perspectief uit ontstond, waarin later
voor hem en zijn begunstigers zooveel breedte
en diepte zou komen.

Want wat was het gevolg dezer samenwerking
tusschen Sweelinck en de zanglustige collegianten?

Niet alleen dat hij in het jaar 1603 met een eer-
sten bundel van 50 psalmen, opgedragen aan de
Amsterdamsche Stadsregering, voor het voetlicht
trad, maar ook het geheele verdere van zijn
levenstijd bezig bleef met, wat hij zelf zegt in de
voorrede van zijn 1ste Boek, gaandeweg te zullen
voltooien voor hen, tot wier gebruik en genoegen
hij deze Psalmcomposities in het licht had ge-
geven.¹⁾

...

Is dus, zooals deze korte toelichting aantoon-
t, de heer v. d. S. M. volkomen in strijd met de ge-
schiedenis, Sweelinck voor te stellen op de wijze
als door hem gedaan werd, nog bedenkelijker
gaat hij te werk door Sweelinck uit te beelden als
iemand die in droeven druk leefde; die, wat
vreugd en vroomheid hem ingaven, niet in eigen
Kerk mocht laten uitvoeren; die troost zocht in
wat de Kunst hem geliefde te openbaren, die, niet-
tegenstaande kerkelijke negeering, zichzelf in het
leven hield, gedragen door innerlijke bezieling
en scheppingsdrang.

Want, zegt de Schrijver op een andere plaats
in zijn boek:

„...men vraagt zich wel eens in verwondering af,
waarom Sweelinck niet betere oorden is gaan opzoeken
voor zijn kunst. In het buitenland waren neder-
landsche musici zeer in trek en gemakkelijk had hij
daar een plaats kunnen vinden, waar zijn werk in
maatschappelijk verband zou hebben gestaan. Hier
daarentegen konden zelfs zijn psalmen en cantiones
sacrae, die zulk een belangrijk deel van zijn werk
uitmaken, niet dan buiten kerkelijk verband uitge-
voerd worden, terwijl de predikanten bovendien zijn
orgelspel nog trachtten te weren.“

Het spreekt vanzelf dat dergelijke schrijverij
feitelijk de moeite van het weerleggen niet waard
is, onvolkomen van voorstelling en redeneering
als zij is.

Alleen al de tirade „terwijl de predikanten bo-
vendien zijn orgelspel nog trachtten te weren“ is
al zó onbeholpen, dat, was het niet omdat zowat
de heele wereld erbij gewoon is van „ja“ te knikke-

1) „... Ce qui me fait penser que ce mien essay ne sera
rejeté de ceux, pour l'usage & delectation desquels je l'ay
mis en lumière: ausquels si j'apperçoy qu'il soit agreable,
je prendray occasion avec le temps, moyennement la grace
de Dieu, de produire le reste.“

dan is dit geen schijnresultaat, behaald bij een
„schijndoode“ en als Hij een melaatsche geneest,
dan was die man tevoor werkelijk melaatsch en
erna definitief genezen. „Roemen en loven“ is
gemakkelijk, en de verklaring, dat de „Geest bij
ons werkt“ kan erg goedkoop zijn; we moeten op-
passen, dat we geen aardsche machten voor God-
delijk gaan houden, want dan bedrijven we afgod-
derij en miskennen den werkelijken arbeid des
Geestes!

We moeten daarom als volgenden eisch stellen,
dat deze „genezingen“ niet anders te verklaren
mogen zijn, dan als „geloofsgenezingen“, m.a.w.
we moeten eischen, dat er geen natuurlijke ver-
klaring van te geven moge zijn. Wanneer b.v. een
patiënt ergens een onderhuidsch abces heeft, dat
op „doorbreken“ staat en zoo iemand loopt naar
een magnetiseur, die de z.g.n. „kracht uit zijn
handen of vingertoppen“ laat uitstralen op dat
abces, en dit abces breekt dan na één of twee
dagen inderdaad naar buiten door, zoodat nu een
spoedige, algeheele genezing volgt, dan bewijst
zoo'n verhaal niets voor het al- of niet bestaan
van de „magnetische kracht“ in de vingers van
dien kwakzalver, want hier zien we een „ziekte-
verloop“, zooals we zien bij verreweg de meeste
on-behandelde abscessen. Gelukkig schuilen in de
natuur zelve nog krachten, die ons lichaam trach-
ten te beschermen tegen schade-aanbrengende in-
dringers; trouwens, zonder deze krachten, zou het
er voor den patiënt heel wat slechter uitzien, ook
met de hulp van de volledige officiële genees-
kunde, want dikwijls bestaat onze taak maar in
het richting geven of stimuleren van zulke re-
genereerende krachten. Het genezingsproces, over-
gelaten aan de vrije werking dezer natuurkrachten,
duurt echter veelal langer, dan onder een doel-
matig ingestelde therapie. Ware dit niet zoo, dan
deden we beter (zooals we in sommige gevallen

bollen, we er geen woord aan zouden verspillen.
Maar omdat menigeen bij dit punt, denkend aan
Dordt, in zijn hart zegt: ja, dat is toen toch wel
een duffe beweging geweest voor Sweelinck en
consorten, moeten we er even op attent maken, dat
er geen Dominee is geweest, die Sweelinck en
zijn orgel het leven onmogelijk gemaakt heeft, ook
al vonden sommigen het beter, zooals in Gronin-
gen „in stede des orgelpijps“ een kapittel uit den
Bijbel te lezen vóór dat de dienst begon en weer
anderen, dat het nóg beter was het heelemaal op
te ruimen, los als het bij hun kerkdiensten rond-
bengelde, zonder dat iemand er wat aan had —
want van begeleiding bij het gemeentezingen had
nog niemand ter wereld het rechte benul, en wat
het hier en daar, als een restant nog uit de Room-
sche practijk, ten gehoor gebracht, was ook niet de
moeite waard er bijzonder op gecharmeerd te zijn,
niet zelden deunen, meer bestemd voor lallend
soldatenfolk en bierbankenpubliek dan voor een
schare kerkgangers.

En wat de rest van des heeren v. d. S. M.'s ge-
schrijf aangaat — we vragen: Waar ter wereld
had Sweelinck een beter maatschappelijk verband
kunnen vinden voor zijn, juist daardoor zoo onge-
kend hoog opgevoerde kunst van orgelspelen, als
hij niet in een Nederlandsch gereformeerde stad
had gewoond, waar de „loffelicke gewoonte“ van
alle dagen tot vermaak der burgerij te moeten
spelen, z'n eerste en voornaamste plicht was?

Waar, aan welk vorstelijk hof, onder welk kerk-
verband, in welken kring had Sweelinck diezelfde
onafhankelijke, vrije verhouding gevonden die hij
in Amsterdam genoot tusschen Stadsbestuur, Op-
drachtgevers van Geestelijke en Wereldlijke com-
posities, vereerders uit binnen- en buitenland,
aanzienlijken, geleerden en ongeletterden?

...

Sweelinck en zijn Gereformeerde vrienden en
hun Calvijn'sch Psalmboek — het is een trits, die
historisch in elkaar gegroeid is.

Als er geen Gereformeerden in Amsterdam wa-
ren komen wonen, Waalsche en Vlaamsche, En-
gelsche en Duitsche, die zich gecombineerd had-
den met die uit Amsterdam zelf, Sweelinck zou
geen „Philomuses“ en het „loffelijke genootschap
van kweekelingen, beoefenaren, begunstigers en
liehebbers der zoete en heilige toonkunst“ ge-
kend hebben, die met elkaar hem aangezet en
aangemoedigd hebben de eene Psalm-serie na de
andere op te zetten en uit te geven.

Als er geen Geneefsche melodieën waren ge-
componieerd en ingevoerd in de kerk waar Swee-
linck, vóór en na den dienst, niets anders had te
doen dan ze, zooals de Gereformeerde Kerke-
raden het zoo gaarne wilden, „met verscheyden
registers al zwierende“ te variëren, „dan sus
dan soo“, Sweelinck zou de „Uytghenomen Kon-
stenaer int Orgelspelen“ niet zijn geworden, de
„Expert en befaamd Meester“, „wiens geruchten
tot verre plaatsen vloten“, tot wien en om wien
dagelijks zoovele malen als hij speelde, van heinde
en verre kwamen de „beminders van zijn kunst
en konstig onderwijs“.

Sweelinck en de Gereformeerden en hun Psalm-
men Davids: het is de eerste, geheel eenige com-
binatie geweest van écht Gereformeerden kunst-
zin voor kerk- en huismuziek, voor orgel- en
koraalspel!

dan ook wel doen!) de genezing maar geheel aan
de natuur over te laten.

Worden dus successen van een bepaalde be-
handelingsmethode beschreven en kunnen we op
grond hiervan concludeeren, dat een andere me-
thode tot sneller resultaat geleid zou hebben, (zoo-
als b.v. in het bovengenoemde geval het openen
van het abces), dan kunnen we ook een dergelijk
resultaat m.i. niet rekenen tot „geloofs“-resultaten.
Genezingen door den Geest, of door onzen Heere
Jezus zullen altijd onze menselijke overtreffen.
Het is niet aan te nemen, dat men bij een aard-
schen dokter in drie dagen klaar zou komen, ter-
wijl de Geest er vier dagen voor noodig zou
hebben.

We stellen dus als voorwaarde, dat we bij de
geloofsgenezingen constateeren kunnen, dat een
werkelijke ziekte, van welken aard ook, inderdaad
genezen worde, terwijl deze genezing niet op na-
tuurlijke wijze te verklaren mag zijn en tevens
minstens even snel verkregen moet zijn als onder
de leiding van een aardschen geneesheer.

L.

P. JASPERSE.

- 1) De W. A. Plug: Moettlingen, pg. 28.
- 2) Wilma: Blumhardt en 't tegenw. Moettlingen, pg. 55.
- 3) id., pg. 54.
- 4) id., pg. 55.
- 5) id., pg. 55/56.
- 6) id., pg. 59/60.
- 7) Wilma: Jezus leeft, pg. 36.
- 8) Wilma: Blumhardt en 't tegenw. Moettlingen, pg. 19.
- 9) Joh. Schlatter: Moettlingen und seine Bedeutung für die Kirche, pg. 38.
- 10) Karl Wirth: Im Anbruch einer neuen Zeit, pg. 6.
- 11) id., pg. 5.
- 12) id., pg. 15.
- 13) Joh. Schlatter: Moettlingen u. s. Bedeutung f. d. Kirche, pg. 31.
- 14) id., pg. 31.
- 15) Karl Wirth: Im Anbruch einer neuen Zeit, pg. 25.
- 16) Bernhard Jansa: Das heutige Möttlingen, pg. 16.